

ÇEŞİTLİ EĞİTİM KADEMELERİNDE GÖREVLİ ÖĞRETMENLERİN PSİKOLOJİK İYİ OLUŞ DÜZEYLERİNİN ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLERE GÖRE İNCELENMESİ

INVESTIGATION OF PSYCHOLOGICAL WELL-BEING LEVELS OF TEACHERS WORKING AT VARIOUS EDUCATION LEVELS ACCORDING TO VARIOUS VARIABLES

Ahmet YILMAZ

Öğretmen, MEB, ahmetahmetyilmaz00@gmail.com; <https://orcid.org/0000-0002-6056-9253>

Yelda UÇUM

Öğretmen, MEB, yelda_ozger@hotmail.com; <https://orcid.org/0000-0001-8126-1584>

Ebru KIZILIRMAK

Öğretmen, MEB, epr_u_cum@hotmail.com; <https://orcid.org/0000-0001-7299-3476>

Hüseyin AKTEPE

Öğretmen, MEB, aktepehuseyin@hotmail.com; <https://orcid.org/0000-0001-7233-5107>

Sevgi PETEK

Öğretmen, MEB, alperpetek@hotmail.com; <https://orcid.org/0000-0002-4954-3060>

Hüseyin GÜNDÜZ

Öğretmen, MEB, huseyin01gunduz@hotmail.com; <https://orcid.org/0000-0003-0237-5538>

ÖZET

Araştırmada öğretmenlerin psikolojik iyi oluş düzeylerini belirlemek amaçlanmıştır. Bu amacın yanında araştırmada çeşitli demografik özelliklere göre öğretmenlerin psikolojik iyi oluş düzeylerinin anlamlı bir biçimde farklılaşp farklılaşmadığını belirlemekte amaçlanmıştır. İfade edilen amaçlar doğrultusunda araştırmada yöntem olarak tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemini, Hatay ili İskenderun ilçesinde bulunan öğretmenler arasından olasılığa dayalı olmayan örneklem türlerinden olan “Kolay Ulaşılabilir Örnekleme” yöntemi kullanılarak belirlenen 294 öğretmen oluşturmaktadır. Araştırmada “Demografik Bilgi Formu” ve “Psikolojik İyi Oluş Ölçeği” veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Araştırmanın verileri, betimsel ve parametrik testlerin yer aldığı çıkarımsal istatistiki yöntemler kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırmada öğretmenlerin psikolojik iyi oluş düzeylerinin orta düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca araştırmada öğretmenlerin psikolojik iyi oluş düzeylerinin cinsiyet, mesleki kıdem, görev yapılan okuldaki çalışma süresi ve görev yapılan eğitim kademesi değişkenlerine göre anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiştir.

Anahtar kelimeler: Psikolojik iyi oluş, öğretmen, düzey, eğitim kademeleri.

ABSTRACT

In the study, it was aimed to determine the psychological well-being levels of teachers. In addition to this purpose, it was aimed to determine whether the psychological well-being levels of teachers differed significantly according to various demographic characteristics. In line with the stated purposes, scanning model was used as a method in the research. The sample of the study consists of 294 teachers who were determined by using the “Easy Accessible Sampling” method, which is one of the non-probabilistic sampling types among the teachers in the Iskenderun district of Hatay province. In the research, “Demographic Information Form” and “Psychological Well-Being Scale” were used as data collection tools. The data of the research were analyzed using inferential statistical methods including descriptive and parametric tests. In the study, it was concluded that the psychological well-being levels of the teachers were at a moderate level. In addition, it was determined in the study that the psychological well-being levels of the teachers differed significantly according to the variables of gender, professional seniority, working time at the school and education level.

Keywords: Psychological well-being, teacher, level, educational levels.

1.GİRİŞ

Psikolojik iyi oluş kavramını olumsuz duygular ile başa çıkabilme ve yaşama yönelik olumlu perspektife sahip olabilme, insanlara yardımcı olabilme şeklinde açıklamak mümkün gözükmemektedir (Kocaman, 2019). Psikolojik iyi olma, kişinin hayatı boyunca gelişimi sürecinde hayattan alınan doyum ve mutluluğun sürdürülebilmesi gibi psikolojik anlamda sağlık için ana kaynaklardan biri olmaktadır (Atan ve Buluş, 2021).

Psikolojik iyi oluş kavramı yalnızca kişinin mutluluk hali olarak açıklanmamakta bununla beraber iyi, üretken, yaşamın anlamı üzerinde duran ve insancıl yaklaşımla ilişkilendirilebilen bir kavram olarak açıklanmaktadır (Ertürk, Keskinliç Kara ve Zafer Güneş, 2016). Psikolojik iyi oluş kavramı, bireyin hayat hedeflerini, kendi potansiyelinin bilincinde olup olmadığını ve diğer bireylerle olan ilişkisinin kalitesini içerisinde barındırmaktadır (Özen, 2010).

Psikolojik iyi oluş kavramını açıklayan farklı görüşlerin ortak özelliği, bireyin geliştirilebilen niteliklerine vurgu yapılması ve ruhsal anlamda sağlığın iyi oluşunun göz önünde bulundurulması olarak görülmektedir (Ryff ve Singer, 2008; akt. Oymak, 2017). Hayat bireylerin elinde bulunan en kıymetli şey olarak adlandırılır. Yaşam süresince mutluluğa erişmek için strese sebep olan olayların yönetilebilmesi amacıyla baş etme yollarını öğrenmek, hayata karşı umutlu olmak ve iyi oluş durumunun devamını sağlamak, bireylerin ruhsal açıdan dengesi için oldukça önemlidir. Bu açıdan, umut bireylerin iyi oluşlarını denge haline getirebilmede mühim bir içsel kaynak olarak ortaya çıkmaktadır (Kocaman, 2019).

Psikolojik iyi oluş, bireylerin yetenekleri ve potansiyellerinin bilincinde olması, güçlükler ile karşı karşıya kaldığında bile bu durumları sağlamlığını artıran tecrübeler olarak kabul etmesi ve bireyin var olan gizil güçlerini ortaya çıkarmak için çabalaması ile ilgilidir. Bundan dolayı da örgütsel çıktılar ile daha alakalı olduğu söylenebilmektedir (Oruç, 2019). Psikolojik iyi oluş seviyesi yüksek yöneticiler açısından; amaçlarına ulaşmak, başarı sağlamak, yenilik ve dönüşümü yürütmek daha basit olacaktır (Şahin ve Yılmaz, 2016).

Psikolojik iyi oluş kişilerin yaşamlarının iyi gitmesi ve iyi hissetmesi, bununla ilişkili olarak da verimli çalışması ile alakalıdır. Örgütlerin iş görenlerine iyi çalışma şartları sağlaması, samimi ve güvenilir ilişkilerin bulunması kişinin kendini iyi hissetmesine imkân vererek etkili çalışmayı artırmaktadır (Ersoy, 2019).

Psikolojik iyi olmanın yapısını inceleyen araştırmacılarından Huppert (2009; akt. Usta, 2013) psikolojik iyi olmayı, iyi hissetme ve etkin fonksiyonda bulunmanın bir karışımı olarak tanımlamaktadır. Bu iki bileşenden ilki olan iyi hissetme terimi mutluluk ve memnun olmaya ilişkin olumlu duyguların yanı sıra sorumluluk, ilgi, güven ve bağlılık gibi duyguları da içermektedir. İkinci bileşen olan etkin işlevsellik kavramı ise bireyin; potansiyelini geliştirmesini, yaşamı üzerinde kontrol sahibi olmasını, bir amaç duygusuna sahip olmasını ve pozitif ilişki deneyimlerini içermektedir.

Yukarıda psikolojik iyi oluşun kavramsal olarak açıklamalarından yola çıkılarak eğitim-öğretim ortamlarının lideri olan öğretmenler açısından önemli bir kavram olduğu söylenebilir. Nitekim psikolojik iyi oluşun bireylerin kendini iyi hissetme, memnuniyet, güven, bağlılık ve sorumluluk gibi duygularla birlikte harmanlanmış olmasının eğitim-öğretim ortamları bağlamında öğretmenlerin bu duyguyu ne düzeyde hissettiklerinin öğrenilmesi gerekliliğini ortaya çıkarmıştır. Bu gereklilik araştırmanın problem durumunun temel dayanağını oluşturmaktadır.

Araştırmada öğretmenlerin psikolojik iyi oluş düzeylerini belirlemek amaçlanmıştır. Bu amacın yanında araştırmada çeşitli demografik özelliklere göre öğretmenlerin psikolojik iyi oluş düzeylerinin anlamlı bir biçimde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemekte amaçlanmıştır. Araştırmanın ifade edilen amaçları doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. Öğretmenlerin psikolojik iyi oluşları hangi düzeydedir?

2. Öğretmenlerin psikolojik iyi oluş düzeyleri cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
3. Öğretmenlerin psikolojik iyi oluş düzeyleri mesleki kıdeme göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
4. Öğretmenlerin psikolojik iyi oluş düzeyleri görev yapılan okuldaki çalışma süresine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
5. Öğretmenlerin psikolojik iyi oluş düzeyleri görev yapılan eğitim kademesine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?

2.YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Modeli

Araştırmada nicel araştırma modellerinden “tarama modeli” kullanılmıştır. Tarama modelinin kullanıldığı araştırmalarda bir grubun belirli özelliklerini belirlemek için verilerin toplanması amaçlanmaktadır (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2020). Bu kapsamda araştırmada öğretmenlerin psikolojik iyi oluş algılarını belirlemek amaçlanmıştır.

2.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, Hatay ili İskenderun ilçesinde bulunan çeşitli eğitim kademelerinde görev yapan öğretmenler oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise “Kolay Ulaşılabilir Örneklem” yöntemi kullanılarak belirlenen 294 öğretmen oluşturmaktadır.

2.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmaya katılan öğretmenlerin psikolojik iyi oluş düzeylerini belirlemek için “Psikolojik İyi Oluş Ölçeği” kullanılmıştır. Ölçek, Ryff (1989a) tarafından çok boyutlu psikolojik iyi oluş modelini temel alarak oluşturulmuştur. Ölçek 84 maddeden ve 6 alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçeğin kullanılabilirliğinin artırılması amacıyla 84 maddelik uzun form düzenlenerek 18 maddelik kısa form oluşturulmuştur. 18 maddeden ve toplam 6 alt boyuttan oluşan kısa formun alt boyutları kendini kabul, bireysel gelişim, hayatın amacı, diğerleriyle olumlu ilişkiler, çevresel hâkimiyet ve özerlik alt boyutlarıdır. Araştırmada Akın (2008) tarafından Türkçeye uyarlanan ve Kurt’un (2018)’de yapmış olduğu doktora çalışmasında kullanılan 18 maddelik formatı kullanılmıştır. 5’li Likert tipinde olan ölçeğin yapılan güvenilirlik çalışmaları neticesinde hesaplanan Cronbach alpha güvenilirlik katsayısı “.82” olduğu belirlenmiştir. Elde edilen Cronbach’s Alfa değerinin “.80-1.00” aralığında olması araştırmada kullanılan ölçeğin yüksek derecede güvenilir olduğunu göstermektedir (Kalaycı, 2017).

2.4. Verilerin Analizi

Araştırmanın psikolojik iyi oluş ölçeği aracılığı ile toplanan veriler analiz edilmeden önce verilerin normalliğine bakılmış. Bu kapsamda basıklık ve çarpıklık değerleri (Gürbüz ve Şahin, 2017) hesaplanmıştır. Hesaplanan basıklık ve çarpıklık katsayısı değerlerinin Tabachnick ve Fidell’e göre (2013) ± 1.5 , aralığında olmasından dolayı psikolojik iyi oluş ölçeğine ait puanların normal dağılım ölçütlerini karşıladığı kabul edilmiştir. Veriler normal dağılım gösterdiğinden dolayı araştırmada veri analizinde parametrik tetlerden yararlanılmıştır.

Tablo 1. Verilerin Normal Dağılım Verileri

Ölçek	Boyutlar	Skewness	Kurtosis
Psikolojik İyi Oluş	Kendini Kabul	-1,001	,888
	Bireysel Gelişim	-,657	-,003
	Hayatın Amacı	-1,138	1,343
	Diğerleriyle Olumlu İlişkiler	-,609	,554
	Çevresel Hakimiyet	-,392	-,221
	Özerklik	-,476	-,064
	Psikolojik İyi Oluş Genel	-,753	,514

3.BULGULAR

3.1. Öğretmenlerin Psikolojik İyi Oluş Düzeylerine İlişkin Bulgular

Araştırmanın “Öğretmenlerin psikolojik iyi oluşları hangi düzeydedir?” alt problemi çerçevesinde elde edilen bulgular Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. Katılımcıların Psikolojik İyi Oluş Düzeyleri

Psikolojik İyi Oluş	Boyutlar	\bar{x}	SS
	Kendini Kabul	3,43	,597
	Bireysel Gelişim	3,42	,628
	Hayatın Amacı	3,68	,536
	Diğerleriyle Olumlu İlişkiler	3,37	,604
	Çevresel Hakimiyet	3,35	,599
	Özerklik	3,26	,650
	Psikolojik İyi Oluş Genel	3,42	,331

Tablo 2 incelendiğinde araştırmaya katılan öğretmenlerin psikolojik iyi oluş düzeylerinin “Kendini Kabul” alt boyutunda “Katılıyorum ($\bar{x}=3,43$)”, “Bireysel Gelişim” alt boyutunda “Katılıyorum ($\bar{x}=3,42$)”, “Hayatın Amacı” alt boyutunda “Katılıyorum ($\bar{x}=3,68$)”, “Diğerleriyle Olumlu İlişkiler” alt boyutunda “Orta Düzeyde Katılıyorum ($\bar{x}=3,37$)”, “Çevresel Hakimiyet” alt boyutunda “Orta Düzeyde Katılıyorum ($\bar{x}=3,35$)”, “Özerklik” alt boyutunda “Orta Düzeyde Katılıyorum ($\bar{x}=3,26$)” düzeyinde olduğu görülmektedir. Öğretmenleri psikolojik iyi oluş düzeylerinin genel ortalamasının ise “Katılıyorum ($\bar{x}=3,42$)” düzeyinde olduğu Tablo 2’den anlaşılmaktadır.

3.2. Öğretmenlerin Psikolojik İyi Oluş Düzeylerinin Cinsiyete Göre Analiz Bulguları

Araştırmanın “Öğretmenlerin psikolojik iyi oluş düzeyleri cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermekte midir?” alt problemi çerçevesinde elde edilen bulgular Tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 3. Öğretmenlerin Psikolojik İyi Oluşlarının Cinsiyete Göre Analizleri

Boyutlar	Cinsiyet	n	\bar{x}	SS	Sh $_{\bar{x}}$	t^{Testi}			
						t	Sd	p	
Psiko lojik	Kendini Kabul	Kadın	142	3,33	,557	,046	-2,999	292	,00
		Erkek	152	3,53	,617	,050			
	Bireysel Gelişim	Kadın	142	3,31	,694	,058	-2,742	292	,00

	Erkek	152	3,51	,544	,044			
Hayatın Amacı	Kadın	142	3,54	,556	,046	-4,353	292	,00
	Erkek	152	3,81	,484	,039			
Diğerleriyle Olumlu İlişkiler	Kadın	142	3,24	,693	,058	-3,662	292	,00
	Erkek	152	3,49	,477	,038			
Çevresel Hakimiyet	Kadın	142	3,21	,588	,049	-3,728	292	,00
	Erkek	152	3,47	,584	,047			
Özerklik	Kadın	142	3,17	,678	,056	-2,172	292	,03
	Erkek	152	3,33	,615	,049			
Psikolojik İyi Oluş Genel	Kadın	142	3,30	,353	,029	-6,095	292	,00
	Erkek	152	3,53	,269	,021			

Tablo 3'teki veriler incelendiğinde cinsiyet değişkenine göre öğretmenlerin psikolojik iyi oluş düzeylerinin erkek öğretmenler lehine anlamlı farklılık gösterdiği anlaşılmaktadır ($p < ,05$). Anlamlı farklılığın ölçeğin genelinde olduğu gibi alt boyutlar temelinde de belirlendiği görülmektedir.

3.3. Öğretmenlerin Psikolojik İyi Oluş Düzeylerinin Mesleki Kıdeme Göre Analiz Bulguları

Araştırmanın “Öğretmenlerin psikolojik iyi oluş düzeyleri mesleki kıdeme göre anlamlı farklılık göstermekte midir?” alt problemi çerçevesinde elde edilen bulgular Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4. Öğretmenlerin Psikolojik İyi Oluşlarının Mesleki Kıdem Değişkenine Göre Analizleri

Boyutlar	Kıdem	n	\bar{x}	SS	$Sh_{\bar{x}}$	F	p
Kendini Kabul	1. 1-5	65	3,31	,600	,074	5,347	,00 1-4 2-4
	2. 6-10	86	3,32	,661	,071		
	3. 11-15	86	3,48	,599	,064		
	4. 16 yıl ve üstü	57	3,67	,383	,050		
Bireysel Gelişim	1. 1-5	65	3,29	,726	,090	4,210	,00 1-4 2-4
	2. 6-10	86	3,37	,684	,073		
	3. 11-15	86	3,40	,519	,055		
	4. 16 yıl ve üstü	57	3,67	,505	,067		
Hayatın Amacı	1. 1-5	65	3,67	,653	,081	,010	,99
	2. 6-10	86	3,68	,450	,048		
	3. 11-15	86	3,68	,534	,057		
	4. 16 yıl ve üstü	57	3,67	,523	,069		
Diğerleriyle Olumlu İlişkiler	1. 1-5	65	3,24	,656	,081	3,649	,01 1-3 3-4
	2. 6-10	86	3,39	,675	,072		
	3. 11-15	86	3,52	,502	,054		
	4. 16 yıl ve üstü	57	3,25	,523	,069		
Çevresel Hakimiyet	1. 1-5	65	3,23	,706	,087	1,538	,20
	2. 6-10	86	3,37	,536	,057		
	3. 11-15	86	3,34	,536	,057		

	4. 16 yıl ve üstü	57	3,45	,638	,084		
Özerklik	1. 1-5	65	3,13	,663	,082		
	2. 6-10	86	3,31	,653	,070		
	3. 11-15	86	3,31	,595	,064	1,134	,33
	4. 16 yıl ve üstü	57	3,24	,705	,093		
Psikolojik İyi Oluş Genel	1. 1-5	65	3,31	,363	,045		
	2. 6-10	86	3,41	,329	,035		,01
	3. 11-15	86	3,45	,281	,030	3,617	1-3
	4. 16 yıl ve üstü	57	3,49	,345	,045		1-4

Tablo 4'teki veriler incelendiğinde mesleki kıdem değişkenine göre öğretmenlerin psikolojik iyi oluş düzeylerinin anlamlı farklılık gösterdiği anlaşılmaktadır ($p < ,05$). Belirlenen anlamlı farklılığın ölçeğin genel ortalaması ile birlikte kendini kabul, bireysel gelişim, diğerleriyle olumlu ilişkiler alt boyutlarında da belirlenmiştir. Ölçeğin hayatın amacı, çevresel hakimiyet ve özerklik alt boyutlarında ise anlamlı farklılığın olmadığı ($p > ,05$) belirlenmiştir.

3.4. Öğretmenlerin Psikolojik İyi Oluş Düzeylerinin Görev Yapılan Okuldaki Çalışma Süresine Göre Analiz Bulguları

Araştırmanın “Öğretmenlerin psikolojik iyi oluş düzeyleri görev yapılan okuldaki çalışma süresine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?” alt problemi çerçevesinde elde edilen bulgular Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5. Öğretmenlerin Psikolojik İyi Oluşlarının Görev Yapılan Okuldaki Çalışma Süresi Değişkenine Göre Analizleri

	Boyutlar	Süre	n	\bar{x}	SS	$Sh_{\bar{x}}$	F	p
Psikolojik İyi Oluş	Kendini Kabul	1. 1-5	170	3,30	,636	,048	12,095	,00
		2. 6-10	62	3,55	,478	,060		1-2
		3. 11 yıl ve üstü	62	3,69	,480	,060		1-3
	Bireysel Gelişim	1. 1-5	170	3,38	,710	,054	1,170	,31
		2. 6-10	62	3,42	,448	,056		
		3. 11 yıl ve üstü	62	3,52	,531	,067		
	Hayatın Amacı	1. 1-5	170	3,71	,512	,039	1,792	,16
		2. 6-10	62	3,70	,498	,063		
		3. 11 yıl ve üstü	62	3,56	,622	,079		
Diğerleriyle Olumlu İlişkiler	1. 1-5	170	3,31	,670	,051	4,028	,01	
	2. 6-10	62	3,56	,360	,045		1-2	
	3. 11 yıl ve üstü	62	3,34	,575	,073			
Çevresel Hakimiyet	1. 1-5	294	3,37	,604	,035	4,076	,01	
	2. 6-10	170	3,31	,596	,045		1-3	
	3. 11 yıl ve üstü	62	3,26	,543	,069		2-3	
Özerklik	1. 1-5	62	3,53	,631	,080	1,681	,18	
	2. 6-10	170	3,20	,646	,049			
	3. 11 yıl ve üstü	62	3,29	,630	,080			
Psikolojik İyi Oluş Genel	1. 1-5	62	3,37	,673	,085	4,628	,01	
	2. 6-10	170	3,37	,330	,025		1-3	
	3. 11 yıl ve üstü	62	3,46	,221	,028			

Tablo 5'teki veriler incelendiğinde görev yapılan okuldaki çalışma süresi değişkenine göre öğretmenlerin psikolojik iyi oluş düzeylerinin anlamlı farklılık gösterdiği anlaşılmaktadır ($p < ,05$). Belirlenen anlamlı farklılığın ölçeğin genel ortalaması ile birlikte kendini kabul, diğerleriyle olumlu ilişkiler ve çevresel hakimiyet alt boyutlarında da belirlenmiştir. Ölçeğin bireysel gelişim, hayatın amacı ve özerklik alt boyutlarında ise anlamlı farklılığın olmadığı ($p > ,05$) belirlenmiştir.

3.5. Öğretmenlerin Psikolojik İyi Oluş Düzeylerinin Görev Yapılan Eğitim Kademesine Göre Analiz Bulguları

Araştırmanın “Öğretmenlerin psikolojik iyi oluş düzeyleri görev yapılan eğitim kademesine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?” alt problemi çerçevesinde elde edilen bulgular Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6. Öğretmenlerin Psikolojik İyi Oluşlarının Görev Yapılan Eğitim Kademesi Değişkenine Göre Analizleri

Boyutlar	Eğitim Kademesi	n	\bar{x}	SS	$Sh_{\bar{x}}$	F	p
Kendini Kabul	1. İlkokul	100	3,34	,608	,060	5,989	,00 1-3 2-3
	2. Ortaokul	98	3,36	,688	,069		
	3. Lise	96	3,60	,432	,044		
Bireysel Gelişim	1. İlkokul	100	3,37	,627	,062	14,841	,00 1-3 2-3
	2. Ortaokul	98	3,21	,647	,065		
	3. Lise	96	3,68	,516	,052		
Hayatın Amacı	1. İlkokul	100	3,58	,577	,057	3,359	,03 1-2
	2. Ortaokul	98	3,77	,499	,050		
	3. Lise	96	3,69	,514	,052		
Diğerleriyle Olumlu İlişkiler	1. İlkokul	100	3,34	,601	,060	1,938	,14
	2. Ortaokul	98	3,31	,645	,065		
	3. Lise	96	3,47	,557	,056		
Çevresel Hakimiyet	1. İlkokul	100	3,18	,575	,057	7,476	,00 1-3
	2. Ortaokul	98	3,36	,587	,059		
	3. Lise	96	3,51	,598	,061		
Özerklik	1. İlkokul	100	3,20	,705	,070	4,511	,01 2-3
	2. Ortaokul	98	3,15	,637	,064		
	3. Lise	96	3,42	,576	,058		
Psikolojik İyi Oluş Genel	1. İlkokul	100	3,34	,341	,034	14,437	,00 1-3 2-3
	2. Ortaokul	98	3,36	,302	,030		
	3. Lise	96	3,56	,305	,031		

Tablo 6'daki veriler incelendiğinde görev yapılan eğitim kademesi değişkenine göre öğretmenlerin psikolojik iyi oluş düzeylerinin anlamlı farklılık gösterdiği anlaşılmaktadır ($p < ,05$). Belirlenen anlamlı farklılığın ölçeğin genel ortalaması ile birlikte kendini kabul, bireysel gelişim, hayatın amacı, çevresel hakimiyet ve özerklik alt boyutlarında da belirlenmiştir. Ölçeğin diğerleriyle olumlu ilişkiler alt boyutunda ise anlamlı farklılığın olmadığı ($p > ,05$) belirlenmiştir.

4. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Araştırmada öğretmenlerin psikolojik iyi oluş düzeylerinin “Kendini Kabul” alt boyutunda “Katılıyorum”, “Bireysel Gelişim” alt boyutunda “Katılıyorum”, “Hayatın Amacı” alt boyutunda “Katılıyorum”, “Diğerleriyle Olumlu İlişkiler” alt boyutunda “Orta Düzeyde Katılıyorum”, “Çevresel Hâkimiyet” alt boyutunda “Orta Düzeyde Katılıyorum”, “Özerklik” alt boyutunda “Orta Düzeyde Katılıyorum” düzeyinde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmada öğretmenlerin psikolojik iyi oluş düzeylerinin genel ortalamasının da “Katılıyorum” düzeyinde olduğu belirlenmiştir. Bu sonuçlara göre öğretmenlerin psikolojik iyi oluş düzeylerinin çok yüksek olmadığı söylenebileceği gibi çok düşük olmadığı da söylenebilir. Kısaca öğretmenlerin psikolojik iyi oluşlarının orta düzeyde olduğu söylenebilir.

Ertürk, Keskinliç, Kara ve Zafer Güneş (2016), yaptıkları çalışmada yönetsel destek, duygusal emek ve psikolojik iyi oluş üzerinde çalışmışlardır. Çalışmalarının sonucuna göre öğretmenlerin psikolojik iyi oluş düzeylerinin yüksek düzeyde olduğunu belirlemişlerdir.

Köylü (2018), öğretmenlerin karar alma sürecine katılım düzeylerinin örgütsel bağlılık ve psikolojik iyi oluş ile ilişkisi adlı çalışmada, öğretmenler psikolojik iyi oluş düzeyleri genel olarak katılıyorum şeklinde olduğunu belirlemiştir. Kurt (2018) öğretmenlerin psikolojik sermaye algıları ile psikolojik iyi oluş ve iş doyumları arasındaki ilişki adlı araştırmasının sonuçlarına göre, öğretmenlerin psikolojik sermaye algılarının iyi düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Yakut ve Yakut (2018) “Öğretmenlerde psikolojik iyi oluş ve işyerinde dışlanma ilişkisi” adlı çalışmalarında öğretmenlerin psikolojik iyi oluşlarını genel olarak orta düzeyde olduğunu belirlemişlerdir. Alanyazındaki çalışmalar ile yapılan araştırmada öğretmenlerin psikolojik iyi oluş düzeyleri ile ilgili sonuçların örtüştüğü başka bir ifade ile birbirini desteklediği söylenebilir.

Araştırmada öğretmenlerin psikolojik iyi oluş düzeylerinin cinsiyete göre anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Bu sonuca göre öğretmenlerin psikolojik iyi oluş düzeylerinin cinsiyet açısından birbirine benzemediği veya cinsiyetin öğretmenlerin psikolojik iyi oluş düzeylerine etki ettiği şeklinde değerlendirilebilir.

Araştırmada öğretmenlerin psikolojik iyi oluş düzeylerinin cinsiyete göre erkek öğretmenler lehine anlamlı farklılık gösterdiği sonucuna erişilmiştir. Bu durum erkek öğretmenlerin kadın öğretmenlere göre psikolojik iyi oluşlarının anlamlı derecede yüksek olduğuna işaret etmektedir.

Erözyürek (2019), öğretmenlerin psikolojik iyi oluşları arasında cinsiyete göre kadın öğretmenlerin psikolojik iyi oluş düzeylerinin, erkek öğretmenlerin psikolojik iyi oluş düzeylerinden anlamlı derecede yüksek olduğunu belirlemiştir. Benzer şekilde Ağaçbacak (2019), öğretmenlerin psikolojik iyi oluş düzeylerinin cinsiyete göre farklılaştığını belirlemiştir. Ryff (1989; akt. Telef, 2013), yaptığı çalışmada psikolojik iyi oluşun cinsiyete göre farklılaştığını, kadınların psikolojik iyi oluş düzeylerinin erkeklere oranla anlamlı şekilde daha yüksek seviyede olduğunu tespit etmiştir. Bu anlamlı fark en belirgin hali ise psikolojik iyi oluşun alt boyutlarından kişisel gelişim boyutunda görülmüştür. Ancak bu tespitin tam tersi şekilde cinsiyetin psikolojik iyi oluş üzerinde anlamlı bir değişiklik yaratmadığını ifade eden çalışmalarda bulunmaktadır. Örneğin Köylü (2018) yaptığı araştırmada öğretmenlerin psikolojik iyi oluşlarını cinsiyet göre anlamlı olarak farklılaşmadığını belirlemiştir.

Broady ve Hall (1993), Lucas ve Gohn (2000; akt. Kürücü, 2022) ise kadınların psikolojik iyi oluş düzeyinin daha düşük düzeyde olduğunu belirtmiş ve buna sebep olarak rahatsız edici çeşitli uyarıcıların ve hislerin, erkeklere nazaran kadınlarda daha üst seviyede hissetmesi gösterilmiştir. Özen (2010), yaptığı çalışmada erkeklerin psikolojik iyi oluş seviyelerinin kadınlardaki kadar yüksek düzeyde algılanmadığını belirlemiştir.

Araştırmada öğretmenlerin psikolojik iyi oluş düzeylerinin mesleki kıdeme göre anlamlı farklılık gösterdiği sonucuna erişilmiştir. Belirlenen anlamlı farklılığın ölçeğin genel ortalaması ile birlikte kendini kabul, bireysel gelişim, diğerleriyle olumlu ilişkiler alt boyutlarında da olduğu

belirlenmiştir. Psikolojik iyi oluş ölçeğinin hayatın amacı, çevresel hâkimiyet ve özerlik alt boyutlarında ise anlamlı farklılığın olmadığı belirlenmiştir.

Araştırmada öğretmenlerin psikolojik iyi oluş düzeylerinin mesleki kıdeme göre anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Bu sonuca göre öğretmenlerin psikolojik iyi oluş düzeylerinin mesleki kıdem açısından birbirine benzemediği veya mesleki kıdemin öğretmenlerin psikolojik iyi oluş düzeylerine etki ettiği şeklinde değerlendirilebilir.

Araştırmada öğretmenlerin psikolojik iyi oluş düzeylerinin mesleki kıdeme göre belirlenen anlamlı farklılığın; kendini kabul ve bireysel gelişim alt boyutlarında 16 yıl ve üzeri mesleki kıdeme sahip öğretmenlerle 10 yıl ve altı mesleki kıdeme sahip öğretmenler arasında olduğu belirlenmiştir. Diğerleriyle olumlu ilişkiler alt boyutu ve ölçeğin genel ortalaması açısından 1-5 yıl arası mesleki kıdeme sahip öğretmenlerle 11 yıl ve üzeri mesleki kıdeme sahip öğretmenler arasında olduğu belirlenmiştir.

Köylü (2018) yaptığı araştırmada öğretmenlerin psikolojik iyi oluşlarını mesleki kıdeme göre anlamlı bir şekilde farklılaştığını belirlemiştir. Aydoğan (2019) da yaptığı araştırmada öğretmenlerin psikolojik iyi oluşlarını cinsiyete göre anlamlı olarak farklılaşmadığını belirlemiştir. Fakat mesleki kıdem açısından psikolojik iyi oluş düzeyleri arasında anlamlı bir farklılığın olduğunu belirlemiştir.

Aydoğan (2019) öğretmenlerin psikolojik iyi oluş düzeylerinin cinsiyete göre psikolojik iyi oluş düzeyleri farklılık göstermemiştir. Öğretmenlerin mesleki kıdem açısından psikolojik iyi oluş düzeylerine bakıldığında 1 ile 5 yıl arası mesleki kıdem sahibi olanların daha yüksek psikolojik iyi oluş düzeyinde oldukları görülmüştür.

Araştırmada öğretmenlerin psikolojik iyi oluş düzeylerinin görev yapılan okuldaki çalışma süresine göre anlamlı farklılık gösterdiği sonucuna erişilmiştir. Belirlenen anlamlı farklılığın ölçeğin genel ortalaması ile birlikte kendini kabul, diğerleriyle olumlu ilişkiler ve çevresel hâkimiyet alt boyutlarında olduğu belirlenmiştir. Bu durumdan farklı olarak araştırmada psikolojik iyi oluş ölçeğinin bireysel gelişim, hayatın amacı ve özerlik alt boyutlarında öğretmenlerin psikolojik iyi oluş düzeylerinin görev yapılan okuldaki çalışma süresine göre anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir.

Araştırmada öğretmenlerin psikolojik iyi oluş düzeylerinin görev yapılan okuldaki çalışma süresine göre anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Bu sonuca göre öğretmenlerin psikolojik iyi oluş düzeylerinin görev yapılan okuldaki çalışma süresi açısından birbirine benzemediği veya görev yapılan okuldaki çalışma süresinin öğretmenlerin psikolojik iyi oluş düzeylerine etki ettiği şeklinde değerlendirilebilir.

Araştırmada öğretmenlerin psikolojik iyi oluş düzeylerinin görev yapılan okuldaki çalışma süresine anlamlı farklılık gösterdiği boyutlarda belirlenen anlamlı farklılığın; kendini kabul alt boyutunda 1-5 yıl arası aynı okulda görev yapan öğretmenlerle 6 yıl ve üzeri aynı okulda görev yapan öğretmenler arasında olduğu; diğerleriyle olumlu ilişkiler alt boyutunda 1-5 yıl ile 6-10 yıl arası aynı okulda çalışan öğretmenler arasında olduğu; çevresel hâkimiyet alt boyutunda 11 yıl ve üzeri aynı okulda çalışan öğretmenler ile 10 yıl ve altı süre aynı okulda çalışan öğretmenler arasında olduğu belirlenmiştir. Öğretmenlerin psikolojik iyi oluş düzeylerinin genel ortalaması açısından belirlenen anlamlı farklılığın 1-5 yıl arası aynı okulda çalışan öğretmenler ile 11 yıl ve üzeri aynı okulda çalışan öğretmenler arasında olduğu belirlenmiştir.

Araştırmada öğretmenlerin psikolojik iyi oluş düzeylerinin görev yapılan eğitim kademesine göre anlamlı farklılık gösterdiği sonucuna erişilmiştir. Belirlenen anlamlı farklılığın ölçeğin genel ortalaması ile birlikte kendini kabul, bireysel gelişim, hayatın amacı, çevresel hâkimiyet ve özerlik alt boyutlarında da belirlenmiştir. Ölçeğin diğerleriyle olumlu ilişkiler alt boyutunda ise anlamlı farklılığın olmadığı belirlenmiştir.

Araştırmada öğretmenlerin psikolojik iyi oluş düzeylerinin görev yapılan eğitim kademesine göre anlamlı farklılık gösterdiği boyutlarda belirlenen anlamlı farklılığın; kendini kabul ve bireysel gelişim alt boyutları ile ölçeğin genel ortalaması açısından liselerde görev yapan öğretmenlerle ilkökul ve ortaokullarda görev yapan öğretmenler arasın olduğu; hayatın amacı alt boyutunda ilkökulda görev yapan öğretmenlerle ortaokullarda görev yapan öğretmenler arasında olduğu; çevresel hâkimiyet alt boyutunda ilkökulda görev yapan öğretmenlerle liselerde görev yapan öğretmenler arasında olduğu; özerklik alt boyutunda ortaokullarda görev yapan öğretmenlerle liselerde görev yapan öğretmenler arasında olduğu belirlenmiştir.

Araştırmada öğretmenlerin psikolojik iyi oluş düzeylerinin görev yapılan eğitim kademesine göre anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Bu sonuca göre öğretmenlerin psikolojik iyi oluş düzeylerinin görev yapılan eğitim kademesi açısından birbirine benzemediği veya görev yapılan eğitim kademesinin öğretmenlerin psikolojik iyi oluş düzeylerine etki ettiği şeklinde değerlendirilebilir.

Araştırmada öğretmenlerin psikolojik iyi oluş düzeylerinin orta düzeyde olduğu belirlenmiştir. Öğretmenlerin psikolojik iyi oluşlarını arttırmak için öğretmenlerin psikolojik iyi oluşlarına pozitif ve negatif etki eden faktörlerin belirlenmesi gereklidir. Bu gereklilik yerine getirildiğinde öğretmenlerin psikolojik iyi oluşlarının pozitif manada daha da yükseleceği söylenebilir.

Araştırma sonuçları dikkate alınarak cinsiyet, mesleki kıdem, görev yapılan okuldaki çalışma süresi ve görev yapılan eğitim kademesi bağlamında psikolojik iyi oluş düzeyleri düşük çıkan gruplara yönelik ek faaliyetler yapılabilir. Bu faaliyetler yapılırken rehberlik hizmetlerinden profesyonel anlamda yararlanılması gereklidir. Alan uzmanlarından destekler alınabilir.

Araştırma Hatay ili İskenderun ilçesi ile sınırlıdır. Farklı illerde ve ilçelerde benzer çalışmalar yapılarak örneklem farklılığına göre öğretmenlerin psikolojik iyi oluşları belirlenerek karşılaştırılabilir.

KAYNAKÇA

- Ağaçbacak, P. M. (2019). *Pozitif psikoloji bağlamında sınıf öğretmenlerinin psikolojik iyi oluş düzeyleri ile özyeterlik inançları ve örgütsel bağlılık davranışları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Akın, A. (2008). Psikolojik iyi olma ölçekleri (PİÖÖ) geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 8(3), 721-750.
- Atan, A. ve Buluş, M. (2021). Çocuklarda psikolojik iyi oluş: Bir model önerisi ve ölçek geliştirme çalışması. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 54, 97-128.
- Aydoğan, İ. (2019). *Öğretmenlerin psikolojik iyi oluş düzeylerinin yordayıcısı olarak okul iklimi algıları*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, İstanbul.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö.E, Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2020). *Eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri* (29. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Erözyürek, A. (2019). *Okul yönetiminin demokratiklik düzeyi ile öğretmenlerin psikolojik iyi oluş düzeyleri arasındaki ilişki*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Samsun.
- Ersoy, Z. (2019). *Stratejik ortaklık algıları ve psikolojik iyi oluşun adapte edici performans üzerine etkileri: Psikolojik iklimin aracı rolü*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Nevşehir.

- Ertürk, A., Keskinçilic Kara, S., B. ve Zafer Güneş, D. (2016). Duygusal emek ve psikolojik iyi oluş: Bir yordayıcı olarak yönetsel destek algısı. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16(4), 1723-1744.
- Gürbüz, S. ve Şahin, F. (2017). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Kalaycı, Ş. (2017). *SPSS uygulamalı çok değişkenli istatistik teknikleri*. Ankara: Dinamik Akademi Yayınları.
- Kocaman, N. E. (2019). *Bir grup yetişkinde umut ve psikolojik iyi oluş arasındaki ilişkinin farklı değişkenler açısından incelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, İstanbul.
- Köylü, D. (2018). *Öğretmenlerin karar alma sürecine katılım düzeylerinin örgütsel bağlılık ve psikolojik iyi oluş ile ilişkisi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Samsun.
- Kurt, N. (2018). *Öğretmenlerin psikolojik sermaye algıları ile psikolojik iyi oluşları ve iş doyumları arasındaki ilişki*. Doktora tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Kürücü, Z. (2022). *Okullarda algılanan yönetici desteği ile öğretmenlerin psikolojik iyi oluşları arasındaki ilişkilerin incelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Rize.
- Oruç, E. (2019). İş şekillendirmenin psikolojik iyi oluşa etkisinde işin anlamının aracılık etkisi. *Sakarya Üniversitesi İşletme Enstitüsü Dergisi*, 1(1), 24-28.
- Oymak, C. Y. (2017). *Psikolojik iyi oluş ile iş doyumunu arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Haliç Üniversitesi, İstanbul.
- Özen, Y. (2010). Kişisel sorumluluk bağlamında öznel ve psikolojik iyi oluş (sosyal psikolojik bir değerlendirme). *Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Elektronik Dergisi (Düsbed)*, 2(4), 46-58.
- Özen, Y. (2010). Kişisel sorumluluk bağlamında öznel ve psikolojik iyi oluş (sosyal psikolojik bir değerlendirme). *Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2(4), 46-58.
- Şahin, F.Y. ve Yılmaz, R. (2016). Yöneticilerin dönüştürücü liderlik düzeylerinin psikolojik iyi oluş ve bazı kişisel değişkenlere göre yordanması. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 36(3), 595-615.
- Tabachnick, B. G., & Fidell, L.S. (2013). *Using multivariate statistics*. (6. edition). ABD: Pearson Education.
- Telef, B. B. (2013). Psikolojik iyi oluş ölçeği: Türkçeye uyarlama, geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28(3), 374-384.
- Usta, F. (2013). *Üniversite öğrencilerinin psikolojik iyi olma ve umut düzeyleri arasındaki ilişki*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Sakarya Üniversitesi, Sakarya.
- Yakut, S. ve Yakut, İ. (2018). Öğretmenlerde psikolojik iyi oluş ve iş yerinde dışlanma ilişkisi. *Electronic Turkish Studies*, 13(18), 1357-1376.